

OŁEH DUCH* – LWÓW

PROFESOR IHOR SKOCZYŁAS (1967-2020)

Źródło: <http://kyiv-christ.ucu.edu.ua>

W dniu 20 grudnia 2020 r. w wyniku powikłań spowodowanych COVID-19 odszedł do wieczności profesor Ukraińskiego Katolickiego Uniwersytetu we Lwowie Ihor Skoczyłas, jeden z najwybitniejszych współczesnych ukraińskich historyków, znany bardzo dobrze również w Polsce.

* Ołeh Duch – dr historii; docent Katedry Dawnej Historii Ukrainy i Archiwistyki Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki we Lwowie
e-mail: o_duch@yahoo.com
<https://orcid.org/0000-0003-3860-5681>

Ihor Skoczylas, syn Jarosława i Oryślawy, urodził się 5 kwietnia 1967 r. we wsi Cygany (wówczas Rudki), rejonu borszczowskiego w obwodzie tarnopolskim. W 1984 r. ukończył szkołę średnią w rodzinnej miejscowości. W latach 1984-1991 studiował na Wydziale Historycznym Państwowego Uniwersytetu im. Iwana Franki we Lwowie, który ukończył z wyróżnieniem. Pracę dyplomową pt. *Struktura majątkowa powiatu trembowelskiego Ziemi Halickiej w drugiej połowie XVI w.* napisał pod kierownictwem prof. Mykoły Krykuna, wybitnego badacza historii Rusi Koronnej i Podola w okresie nowożytnym.

Po studiach historycznych w 1991 r. rozpoczął pracę w Państwowym Archiwum Obwodu Tarnopolskiego. Jednocześnie kontynuował współpracę ze środowiskiem naukowym swojej małej ojczyzny. W latach 1992-1993 ukazały się pierwsze cztery numery czasopisma krajoznawczego *Latopis Borszczowszczyzny* (*Літопис Борщівщини*), wydawanego przez Muzeum Krajoznawcze w Borszczowie, którego jednym z redaktorów był Ihor Skoczylas.

W 1993 r. wrócił do Lwowa i na długie lata związał swoją przyszłość zawodową (do 2012 r.) z Lwowskim Oddziałem Instytutu Ukraińskiej Archeografii i Źródłoznawstwa im. M. Hruszewskiego Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. Kierownik tej placówki, twórca lwowskiej szkoły archeograficznej, prof. Jarosław Daszkewycz zwrócił uwagę młodego badacza na masowe źródła proveniencji cerkiewnej, a przede wszystkim wizytacje. Pod jego kierownictwem Ihor Skoczylas w 1999 r. obronił pracę doktorską pt. *Protokoły wizytacji generalnych eparchii lwowskiej z lat 1730-1733 jako źródło historyczne*. Kilka lat później ukazała się jego monografia *Wizytacje generalne unickiej metropolii kijowskiej XVII-XVIII w.: eparchia lwowsko-halicko-kamieniecka* (Lwów, 2004). Jest to bardzo szczegółowe repertorium akt wizytacji parafialnych z terenów unickiej diecezji lwowskiej XVIII wieku. Tematykę wizytacyjną kontynuował też w następnych latach. W 2012 r. wraz z polskim badaczem Andrzejem Gilem opublikował bardzo ważną edycję źródłową: *Wizytacje generalne cerkwi i monasterów unickiej eparchii włodzimierskiej końca XVII – początku XVIII wieku: księga protokołów oraz inne opisy*, które zawiera księgi wizytacji generalnej wspomnianej diecezji z lat 1695-1705, przechowywane w Państwowej Naukowej Bibliotece im. W. Korołenki w Charkowie.

Ihor Skoczylas planował wydanie zachowanych akt i postanowień synodów wszystkich eparchii metropolii kijowskiej. Udało mu się jednak opublikować materiały synodalne z terenów tylko trzech diecezji: *Sobory eparchii lwowskiej XVI-XVIII wieku* (Lwów 2006), *Religia i kultura Zachodniego Wołynia na początku XVIII w.: Według materiałów soboru włodzimierskiego 1715 roku* (Lwów, 2008) oraz *Sobory eparchii chełmskiej XVII wieku. Program religijny Slavia Unita w Rzeczypospolitej* (Lublin 2008). W najbliższych planach profesora było wydanie materiałów soborów archidiecezji metropolitalnej kijowskiej.

Wynikiem wieloletnich badań Ihora Skoczylasa była monografia *Eparchia halicka (lwowska) XII-XVIII wieków: struktura organizacyjna i status prawny* (Lwów 2010), na podstawie której w 2011 r. uzyskał habilitację. W pracy przedstawił rozwój diecezji od jej założenia w okresie książęcym do czasów rozbiorów Rzeczypospolitej. W monografii, jak również w licznych swoich publikacjach,

autor nie tylko posługiwał się konceptami naukowymi współczesnej historiografii, ale też proponował własne, m.in. koncept *Slavia Unita*.

Od połowy lat 90. ubiegłego wieku Ihor Skoczylas był związany z Lwowską Akademią Teologiczną, która w 2002 r. została przekształcona w Ukraiński Katolicki Uniwersytet (UKU). W latach 1996-2007 był naukowym współpracownikiem Instytutu Historii Cerkwi, który funkcjonuje na tej uczelni. Jednocześnie wykładał na Wydziałach Teologiczno-Filozoficznym i Humanistycznym. Od 2010 do 2016 r. pełnił obowiązki dziekana Wydziału Humanistycznego. W tym czasie wprowadził nowoczesny program studiów uniwersyteckich „Artes Liberales”. W latach 2013-2015 pełnił obowiązki kierownika Katedry Nowożytnej i Nowoczesnej Historii Ukrainy. W 2015 r. został profesorem tej katedry. Od 2016 r. przeszedł na stanowisko Prorektora UKU ds. naukowych. W 2020 r. został wybrany kierownikiem nowo utworzonej Katedry Historii, a także Centrum Kultury Religijnej (nosząca teraz jego imię).

W ostatnich latach prof. Ihor Skoczylas był inicjatorem i kierownikiem programu naukowo-badawczego „Kijowskie chrześcijaństwo”. W jego ramach praktycznie co miesiąc odbywały się seminaria naukowe (od początku pandemii przekształcone w webinaria). Uczestnikami ich byli badacze z Ukrainy, Polski, Białorusi, Rosji i Litwy. Z jego inicjatywy powstała też seria wydawnicza „Kijowskie chrześcijaństwo”. W jej ramach od 2012 r. ukazało się ponad 20 prac naukowych dotyczących historii prawosławnej i unickiej metropolii kijowskiej w okresie średniowiecznym i nowożytnym. Jeszcze tyle było w planach Ihora Skoczylasa na najbliższe kilka lat. Praktycznie każdą monografię profesor redagował sam lub brał udział w naukowym kolegium redakcyjnym. Ostatnim projektem tego programu, realizowanym przez profesora przed jego śmiercią, była edycja aktów i postanowień Synodu Zamojskiego. Dwa tomy tej publikacji miały ukazać się w latach 2020-2021. Jednocześnie przygotowywał wielką konferencję poświęconą 300. rocznicy tego Synodu, która miała odbyć się w Zamościu i Rzymie. W ramach tego projektu powstał też artykuł o archimandrycie Antonim Zawadzkim, który jest przygotowany do publikacji na łamach półrocznika „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”.

Ihor Skoczylas był członkiem wielu organizacji i towarzystw naukowych: Naukowego Towarzystwa im. Tarasa Szewczenki (od 1992 r.; w latach 2002-2010 – przewodniczący jego Komisji Historycznej), Ukraińskiego Towarzystwa Heraldycznego (od 1993 r.), Ukraińskiego Teologicznego Naukowego Towarzystwa (od 1998 r.), Międzynarodowej Komisji Historii Porównawczej Chrześcijaństwa (CIHEC) (od 2007 r.). Był też członkiem zespołów redakcyjnych szeregu czasopism, w tym *Kowczeg* (*Ковчез*); *Historia religii w Ukrainie* (*Історія релігій в Україні*), *Ukraiński Rocznik Archeograficzny. Seria Nowa* (*Український археологічний щорічник. Нова серія*), *Zapiski Naukowe Ukraińskiego Katolickiego Uniwersytetu* (*Наукові записки Українського католицького університету*).

Profesor Skoczylas był bardzo związany z lubelskim środowiskiem naukowym. Stale współpracował z Instytutem Europy Środkowo-Wschodniej i Katolickim Uniwersytetem Lubelskim. W 2007 r. był uczestnikiem kongresu Międzyna-

rodowej Komisji Historii Porównawczej Chrześcijaństwa (CIHEC) *Religious Space of East-Central Europe – Open to the East and the West*, który odbył się m.in. w Lublinie. Miał wielu przyjaciół w tym mieście, wśród nich prof. Andrzeja Gila. Łączyła ich ponad 20-letnia przyjaźń naukowa i ludzka. Wiele publikacji ukazało się jako ich wspólne dzieło. Warto tu wymienić *Kościoty Wschodnie w państwie polsko-litewskim w procesie przemian i adaptacji: Metropolia kijowska w latach 1458-1795* (Lublin 2014). Książka ta została wyróżniona w 2015 r. przez Stowarzyszenie Wydawców Katolickich oraz otrzymała nagrodę w ramach 55. Konkursu Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek „Najpiękniejsze Książki Roku 2014” w nominacji „Książki naukowe, popularnonaukowe (humanistyka)”. Profesor Andrzej Gil 5 kwietnia 2021 r., w dzień urodzin przyjaciela, wygłosił pierwszą lekcję memorialną ku jego czci.